

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана
юридичного факультету

Надія МОСКАЛЮК
_____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. проректора з
науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ТА МІЖНАРОДНА ПРОПАГАНДА»

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 29 Міжнародні відносини

Спеціальність – 293 Міжнародне право

Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»

Кафедра міжнародного права та міграційної політики

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	ІРС	Тренінг, КПІЗ	СРС	Разом	Екзамен/ Залік
Денна	I	2	30	15	5	4	66	120	Залік

Робочу програму склав професор кафедри міжнародного права та міграційної політики,
д-р екон. наук, проф. Костянтин ФЛІССАК.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права та міграційної
політики, протокол № 3 від 3.10.2023 р.

Завідувач кафедри
канд. юрид. наук, доц.

Ярина ЖУКОРСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право,
протокол № ___ від ____.10.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
канд. юрид. наук, доц.

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОПП Міжнародне право
канд. юрид. наук, доц.

Ярина ЖУКОРСЬКА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ Інформаційні війни та міжнародна пропаганда ”

1. Опис дисципліни "Інформаційні війни та міжнародна пропаганда"

Дисципліна "Інформаційні війни та міжнародна пропаганда"	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	Статус дисципліни: вибіркова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність – 293 Міжнародне право	Рік підготовки – 1 Семестр – 1
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»	Лекції – 30 год. Практичні заняття – 15 год.
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти – Магістр	Самостійна робота – 70 год. (у т.ч. тренінг – 4 год.) Індивідуальна робота – 5 год.
Тижневих годин – 8 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Оволодіння знаннями, формування вмінь і навичок з концептуально-теоретичних та практичних основ проведення психологічних операцій та інформаційних війн у галузі міжнародних відносин.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Вивчення теорій інформаційного протистояння під впливом високих (інформаційно-комунікаційних) технологій; з'ясування проблем спеціального інформаційного впливу; вивчення стратегій і практики проведення спеціальних інформаційних операцій; дослідження комунікативного виміру методології, планування, здійснення спеціальних інформаційних операцій; формування навичок використання методики та методології протидії інформаційним операціям.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ТА МІЖНАРОДНА ПРОПАГАНДА"

Змістовий модуль 1. Теоретико-історичні аспекти інформаційних війн.

Тема 1. Сутність інформаційно-психологічного протиборства

Теоретичні та прикладні аспекти спеціальних інформаційних операцій. Теоретичні концепції інформаційних воєн. Основні поняття інформаційної війни. Інформаційні війни в контексті міжнародних відносин та міжнародної безпеки. Інформаційні війни у внутрішньо-політичному протистоянні.

Тема 2. Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.

Інформаційно-психологічне протиборство у Стародавньому світі та в епоху Середньовіччя.

Розвиток інформаційно-психологічного протиборства у воєнних конфліктах XIX ст.

Тема 3. Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.

Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.

Використання інструментів пропаганди на території СРСР у міжвоєнний період. Особливості пропаганди фашистської Німеччини в міжвоєнний період.

Тема 4. Інформаційно-психологічне протиборство в роки Другої Світової Війни (1939-1945 рр.)

Особливості ведення пропаганди Німеччиною і СРСР серед військ та населення противника в роки Другої світової війни.

Ведення пропаганди США, Англією та Японією в роки Другої світової війни.

Змістовий модуль 2. Інформаційні війни та глобалізація.

Тема 5. Інформаційно-психологічне протистояння часів «холодної війни» (1946-1991 рр.)

Психологічні операції США у війнах і збройних конфліктах.

Спеціальна пропаганда СРСР в Афганістані в 1979-1989 роках.

Тема 6. Особливості сучасного періоду інформаційно-психологічного протиборства.

Глобальне інформаційне протиборство нового типу.

Інформаційна зброя в сучасних умовах.

Особливості забезпечення інформаційної безпеки в епоху глобалізації.

Тема 7. Інформаційно-психологічні війни крізь призму засобів масової комунікації

Засоби масової інформації та засоби масової комунікації.

Характеристика інформаційно-психологічного впливу через засоби масової комунікації: етапи, моделі, принципи. Тренди розвитку засобів масової комунікації як підґрунтя інформаційно-психологічного протиборства. Аудиторія, тиражі й рейтинги засобів масової комунікації.

Засоби масової комунікації: маніпулятивні техніки ведення інформаційно-психологічного протиборства. Військові засоби масової комунікації як потужний засіб ведення війни. Засоби масової комунікації: сучасний стан.

**4. Структура залікового кредиту
з дисципліни " Інформаційні війни та міжнародна пропаганда "**

Теми занять	Кількість годин					
	Лекції	Практичн і заняття	Самост йна робота	Тре- нінг	Індиві- дуаль- на робота	Контро льні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-історичні аспекти інформаційних війн.						
Тема 1. Сутність інформаційно-психологічного протиборства	4	2	10	2		
Тема 2. Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.	6	2	10		1	
Тема 3. Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.	4	2	10			
Тема 4. Інформаційно-психологічне протиборство в роки Другої Світової Війни (1939-1945 рр.)	4	2	9		1	2
Змістовий модуль 2. Інформаційні війни та глобалізація.						
Тема 5. Інформаційно-психологічне протистояння часів «холодної війни» (1946-1991 рр.)	4	2	9	2	1	
Тема 6. Особливості сучасного періоду інформаційно-психологічного протиборства.	4	2	9		1	
Тема 7. Інформаційно-психологічні війни крізь призму засобів масової комунікації	4	3	9		1	2
ВСЬОГО	30	15	66	4	5	4

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

Змістовий модуль 1. Теоретико-історичні аспекти інформаційних війн.

Практичне заняття № 1

Тема: Сутність інформаційно-психологічного протиборства

Мета: Дослідження поняття і предмету інформаційних війн, визначення їх місця в системі міжнародних відносин та міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Інформаційно-психологічний вплив.
2. Спеціальні інформаційні операції та акції інформаційного впливу.
3. Інформаційні війни.
4. Інформаційна безпека держави.

Практичне заняття № 2

Тема: Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.

Мета: Дослідження теоретичних засад та практичних інструментів впливу на інші сторони конфліктів у минулому.

Питання для обговорення:

1. Інформаційно-психологічне протиборство у Стародавньому світі та в епоху Середньовіччя.
2. Розвиток інформаційно-психологічного протиборства у воєнних конфліктах XIX ст.

Практичне заняття № 3

Тема. Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.

Мета: Дослідження специфіки інформаційно-психологічного протиборства під час Першої світової війни.

Питання для обговорення:

1. Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.
2. Використання інструментів пропаганди на території СРСР у міжвоєнний період.
3. Особливості пропаганди фашистської Німеччини в міжвоєнний період.

Практичне заняття № 4

Тема. Інформаційно-психологічне протиборство в роки Другої Світової Війни (1939-1945 рр.)

Мета: Дослідження основних питань інформаційно-психологічного протиборства в роки Другої Світової Війни.

Питання для обговорення:

1. Особливості ведення пропаганди Німеччиною і СРСР серед військ та населення противника в роки Другої світової війни.
2. Ведення пропаганди США, Англією та Японією в роки Другої світової війни.

Змістовий модуль 2. Інформаційні війни та глобалізація.

Практичне заняття № 5

Тема. Інформаційно-психологічне протистояння часів «холодної війни» (1946-1991 рр.)

Мета: Ознайомлення із структурним та змістовим вимірами інформаційно-психологічного протистояння часів «холодної війни».

Питання для обговорення:

1. Психологічні операції США у війнах і збройних конфліктах.
2. Спеціальна пропаганда СРСР в Афганістані в 1979-1989 роках.

Практичне заняття № 6

Тема: Особливості сучасного періоду інформаційно-психологічного протиборства.

Мета: Дослідження особливостей сучасного періоду інформаційно-психологічного протиборства.

Питання для обговорення:

1. Глобальне інформаційне протиборство нового типу.
2. Інформаційна зброя в сучасних умовах.
3. Особливості забезпечення інформаційної безпеки в епоху глобалізації.

Практичне заняття № 7

Тема: Інформаційно-психологічні війни крізь призму засобів масової комунікації.

Мета: Дослідження основних інструментів інформаційних війн крізь призму засобів масової комунікації.

Питання для обговорення:

1. Засоби масової інформації та засоби масової комунікації.

2. Характеристика інформаційно-психологічного впливу через засоби масової комунікації: етапи, моделі, принципи.
3. Тренди розвитку засобів масової комунікації як підґрунтя інформаційно-психологічного протиборства.
4. Аудиторія, тиражі й рейтинги засобів масової комунікації.
5. Засоби масової комунікації: маніпулятивні техніки ведення інформаційно-психологічного протиборства.
6. Військові засоби масової комунікації як потужний засіб ведення війни.
7. Засоби масової комунікації: сучасний стан.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда» передбачає виконання різних форм індивідуальної роботи студентами та формування індивідуального *студентського портфоліо*, що включає:

- реферативний виклад матеріалу з презентацією за однією із тем самостійної роботи;
- підготовку тематичного кросворду чи тесту по дисципліні;
- виступи на студентських конференціях і круглих столах;
- написання тез за темами і проблемами курсу;
- розробку однієї із тем практичного заняття;
- складання тлумачного словника до курсу тощо.

Вид КПЗ погоджується з кожним студентом окремо.
Теми КПЗ погоджуються також індивідуально.

Варіанти КПЗ з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

1. Основи теорії інформаційної війни.
2. Інформаційна війна та інформаційна боротьба: основні поняття.
3. Форми та способи ведення інформаційної боротьби.
4. Психологічна і кібернетична війна як складові інформаційної війни.
5. Інформаційна зброя і технології її використання.
6. Психологічні війни і методи їх ведення.
7. Поняття психологічної війни і спеціальних інформаційних операцій.
8. Об'єкти впливу і класифікація спеціальних інформаційних операцій.
9. Пропагандистські технології і сценарії психологічних операцій.
10. Проблеми захисту від інформаційних операцій і контрпропаганда.
11. Методи дослідження спеціальних інформаційних операцій.
12. Система захисту інформаційного простору від спеціальних інформаційних операцій.
13. Контрпропаганда в інформаційних війнах.
14. Кібернетичні війни.
15. Комунікативні складові інформаційної війни.
16. Основи законодавства України в інформаційній сфері.
17. Закони України щодо регулювання різних аспектів інформаційної діяльності.
18. Інформаційна політика на сучасному етапі.
19. Інформаційне суспільство і відкритість влади.
20. Інформаційні стратегії.

21. Інформаційна політика зарубіжних країн.
22. Інформаційна політика ООН.
23. Сучасний стан інформаційної сфери України.
24. Інформаційні війни у структурі сучасних цивілізацій.
25. Державна інформаційна політика України.
26. Основні проблеми правового регулювання мережі Інтернет.

7. Самостійна робота з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

№ п/п	Тематика
1.	Сутність інформаційно-психологічного протиборства.
2.	Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.
3.	Інформаційно-психологічне протиборство під час Першої світової війни.
4.	Інформаційно-психологічне протиборство в роки Другої Світової Війни (1939-1945 рр.)
5.	Інформаційно-психологічне протистояння часів «холодної війни» (1946-1991 рр.)
6.	Особливості сучасного періоду інформаційно-психологічного протиборства.
7.	Інформаційно-психологічні війни крізь призму засобів масової комунікації

8. Тренінг з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда»

Тренінг з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда» виконується впродовж навчального тижня, містить поєднання самостійної роботи студентів та аудиторної роботи під керівництвом викладача та базується на тематиці самостійної роботи та матеріалів комплексних практичних індивідуальних завдань.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- аналітичні реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПІЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Інформаційні війни та міжнародна пропаганда» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
30%	40%	30%	100%
1. Усне опитування під час занять (3 теми по 10 балів – 30 балів) 2. Письмова робота – 70 балів	1. Усне опитування під час занять (4 теми по 5 балів – 20 балів) 2. Письмова робота – 70 балів	1. Написання та захист КПЗ – 80 балів 2. Виконання завдань під час тренінгу – 20 балів	100

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	Теми 1-7
2.	Ноутбук	Теми 1-7
3.	Проектор	Теми 1-7
4.	Пакет презентаційних матеріалів	Теми 1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. *Colin B. Burke* America's Information Wars The Untold Story of Information Systems in America's Conflicts and Politics From World War II to the Internet Age. The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc., 2018. 373 p.
2. European Infopolitik: Developing EU PD Strategy by Philippe Fiske de Gouvea [http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2542/EU_Public_Diplomacy_Pamphlet_-_FPC_\(2\).pdf](http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2542/EU_Public_Diplomacy_Pamphlet_-_FPC_(2).pdf)
3. *Богуш В.М., Юдін О.К.* Інформаційна безпека держави. К.: МК-Пресс, 2019. 432 с.
4. Глобалізація і безпека розвитку. К.: КНУ, 2011. 235 с.
5. Дзюба М.Т. Деякі аспекти сучасного розуміння інформаційної війни // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Військовий інститут. – Київ, 2009. – Вип. № 22. – С. 111-116
6. Дослідження особливостей сучасних гібридних війн / В.В. Маміч, Ю.А. Максименко, С.А. Попов, Л.В. Солодєєва, Д.Ю. Шаршаткін // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський

- національний університет імені Тараса Шевченка. Військовий інститут. – Київ, 2023. – Вип. № 78. – С. 71-78.
7. Запорожець С.А. Стан забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері в умовах гібридної війни // Політологічний вісник : збірник наукових праць / Політологічний центр при Київ. нац. ун-ті ім. Тараса Шевченка. – Київ : ВАДЕКС, 2019. – Вип. 83
 8. Інтеграція і різноманітність: нові тенденції політики України у сфері ЗМІ та нових комунікаційних послуг. – К.: Знання України, 2015. – 120 с.
 9. Інформаційні війни. Телекритика. – К.: МК-Пресс, 2015. – 215 с.
 10. Крикун В. Дезінформація як засіб гібридної війни: сутність і наслідки / В. Крикун, Т. Бауліна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2022. – С. 30-33. – (Філософія ; вип. 2 (7))
 11. Кудінов С. Інформаційна війна як основний інструмент гібридної війни / С. Кудінов, О. Акульшин, О. Заруба // Гібридна війна: технології сугестії та контрсугестії: монографія / О.В. Акульшин, О.Г. Заруба, Л.Ф. Компанцева, С.С. Кудінов, Н.В. та ін. Слухай. – Київ : Національна академія СБ України, 2018. – С. 45-57.
 12. Литвиненко О.В. Інформаційні впливи та операції. К.: ВКФ. Сатсанга, 2018 240 с.
 13. Литвиненко О.В. Спеціальні інформаційні операції. – К.: НІСД, 2003. – 420 с.
 14. Литвиненко О.В. Спеціальні пропагандистські та психологічні кампанії. – К.: ВКФ. Сатсанга, 2000.–316 с.
 15. Стадник А.Г. Засоби пропаганди та інформаційна зброя в сучасній інформаційній війні // Перспективи – Одеса, 2016. – № 1 (67). – С. 112-121. – (Серія: соціологія).
 16. Партико З.В. Образна концепція теорії інформації: Монографія. – Л.: Видавн.центр ЛМУ ім. І.Франка, 2011. – 133 с.
 17. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни / Георгій Почепцов. – Вид. 2-ге, допов. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2016. – 502 с.
 18. Проноза І.І. Інформаційна війна: сутність та особливості прояву // Актуальні проблеми політики : збірник наукових праць / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад." ; Південно-укр. центр гендерних проблем ; редкол.: С.В. Ківалов, Л.І. Кормич, А.В. Полухіна [та ін.]. – Одеса, 2018. – Вип. 61. – С. 76-84
 19. Сенченко О.М. Інформаційно–мережеві війни : теорія, моделі, алгоритми / О.М. Сенченко. – Київ : КВІЦ, 2017. – 330 с. :
 20. Українська дипломатична енциклопедія. – К.: Знання України, 2014. – т.1, 2.

ДЖЕРЕЛА INTERNET

1. CNN <http://www.cnn.com>
2. Аналітичний центр RAND http://www.rand.org/organization/org_ext.pdf
3. Європейський Союз <http://europa.eu.int>
4. Інформаційні війни <http://www.infowar.com>
5. Міністерство закордонних справ України <http://www.mfa.gov.ua/>
6. НАТО <http://www.nato.int/>
7. Організація з безпеки та співробітництва в Європі www.osce.org/
8. Організація Об'єднаних Націй <http://www.un.org/>
9. Постіндустріальне суспільство <http://www.postindustrial.ru>
10. Рада Європи <http://www.coe.int/>